

SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİ KASTAMONU YER ADLARI: MEYVE İLE İLGİLİ OLANLAR*

Cevdet Yakupoğlu**

Özet

Bu makalede, Türk yer adları üzerine yapılmış çalışmalara bir katkı olması düşüncesi ile Kastamonu yer adları ele alınmıştır. Konunun genişliğinden dolayı, bu çalışmada sadece Selçuklu ve Beylikler devrinde Kastamonu havalisine yerleşmiş bulunan Türk topluluklarının, kurdukları yerleşim birimlerine verdikleri “elma, armut, kiraz, badem, koz (ceviz), kestane” vb. meyve adları, Türk iskân tarihi açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Kastamonu, Sinop, Türk İskânı, Yer Adları, Meyve, Türkiye Selçukluları*

Abstract

Names of Places in Kastamonu in The Seljuk and Beyliks Period: Names Related to Fruit

In this paper, names of places in Kastamonu have been dealt to contribute to the studies done on names of places in Turkish. Because of the broad subject, in this study only the Turkish communities settled around the area of Kastamonu in the Seljuk and Beyliks period giving fruit names to the settlements as “apple, pear, cherry, almond, walnut (koz), chesnut” and the Turkish inhibition history has been evaluated.

Key Words: *Kastamonu, Sinop, Turkish Inhabiting, names of places, fruit, Rum Seljukids*

Giriş

Bir milletin tarihi boyunca meydana getirdiği maddî ve manevî unsurların tamamı, o milletin kendine has değerlerini yani kültürünü meydana

---

* Bu makale, 7-8 Nisan 2004 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından İstanbul’da düzenlenen Türk Kültüründe Meyve adlı sempozyumda “Kastamonu ve Çevresinde Meyve İsimleri İle İlgili Yer Adları” başlığı altında sunulmuş olan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Kastamonu, Türkiye.

getirmektedir. Milleti hayatta tutan yegâne gıdanın kùltür olduğu kabul edilmektedir.¹ Türk milleti sağlam yapıya sahip bir kùltürle donatılmıştır. Bu kùltür içinde dil, edebiyat, sanat ve iktisat bulunduğu gibi, “yer adı verme usulleri” de Türklerin geleneksel toplum değerleri içindeki yerini almıştır.

Yer adları, bir milletin iskân tarihi için yaşayan en önemli belgelerden birisidir.² Milletler çoğu zaman, çıkıp geldikleri ana yurtlarından kendilerine ait yerleşim yerlerinin adlarını getirip, yeni yerleştikleri bölgelerdeki benzer yerlere koymuşlardır. Bu şekilde yaşadıkları yerleri bilerek veya bilmeyerek tapulamış olmaktadır. Bu çerçevede Türkistan’dan göçerek Anadolu’ya gelip yerleşen Türkler de aynı şeyi yapmışlardır.³

XII-XIII. yüzyıllarda Anadolu’da nüfus, kùltür ve siyasî otorite ačíısından üstünlük kuran Türkler, yerleştikleri yeni yurtlarının dağına, taşına, suyuna, ovasına, kısacası ilgilerini çeken her yere, hayatlarında onlar için değer arz eden kendi boy, oymak, aşiretlerinin veya bunların başında bulunan beylerinin adlarını vermişlerdir. Buna ilaveten, yerin ve çevresinin bitki örtüsüne, yerleşim biriminin konumuna ve hatta ürettikleri ürünlere göre de ustaca adlar bulmuşlardır.⁴

Yerleřim yerlerine verilmiş bulunan boy, topluluk veya şahıs adları bir kenara bırakılıp, coğrafi ačíıdan yapılmış tanımlamaları gösteren yer adları ele alınmayıp sadece ađaç, bitki veya yetiştirilen ürünleri ifade eden yer-topluluk adları üzerinde bir değerlendirmeye gidildiğinde, hangi milletin o coğrafyaya mührünü vurduğu ve vatan tuttuğu ačíık olarak görülebilecektir.⁵

Türk yer adları içinde, Türklerin Türkistan’da yetiştirdikleri veya bilahare Anadolu’da tanıdıkları meyvelerle ilgili adlar da bulunmaktadır.⁶ Çünkü meyve, Türklerin yiyecek kùltüründe önemli bir yere sahipti.⁷ Eski Türklerde meyve kùltürü ile ilgili ciddi manadaki orijinal bilgilere Kaşgarlı Mahmud’un Divanı Lugatı’t-Türk adlı eserinde rastlanmaktadır.⁸ Bu eserde verilen bilgilere göre

¹ Kùltürün çeşitli şekildeki tanımları ile ilgili bk. Kafesoğlu 2003²³, 15-17.

² Dünyada son yer adları çalışmaları ile bütün yer adlarının bir anlam taşıdığı tespit edilmiştir. Adların verilmesinde bir takım kuralların hâkim olduğu ačíıktır. Bunlar için bk. Eren 1965, 155.

³ Türkiye yer adları ile ilgili bu tip değerlendirmeler ve çalışmalar için bk. Gülensoy 1995; Yıldırım 1984, 157-168.; Yediyıldız 1984, 25-41.

⁴ Türklerde yer adı verme usulleri ile ilgili bir sınıflandırma için bk. Başkan 1970, 237-248; Aksan 1998, 107-109.

⁵ Yakupoğlu 2007, 274-276.

⁶ Aksan 1973-74, 189.

⁷ Türk devletlerinden Memlûklerde meyve kùltürü ile ilgili bk. Kortantamer 2006, 483-490.

⁸ K. Mahmud 1992³, I-III.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

XI. yüzyılda Türkistan'da yaşayan Türkler, meyveyi besin maddesi olarak üç şekilde kullanmakta idi:

1. Meyve, taze olarak tüketiliyordu.
2. Çeşitli meyvelerden şurup ve içecek yapılmak suretiyle meyveler değerlendiriliyordu.
3. Meyve, kışın tüketilmek için kurutularak saklanıyordu. Yani Türklerde meyve konserveçiliği yaygındı.

Eski Türklerde taze meyveye, bugün olduğu gibi, "yemiş" deniliyordu. Günlük ihtiyaçlardan daha fazla olarak ileriye düşünme, Türk beslenme sisteminin esasını teşkil etmekte idi. Bu sebeple et ve hububat dışında meyve de kurutularak gelecek günlerde tüketilmek üzere saklanmakta idi. Türkler bu şekilde kurutulmuş meyveye "kak" demekte idiler.⁹ Türklerin meyve veren ağaçları yaygın olmamakla birlikte yetiştirdikleri, ağaçlar meyve vermeye başladıklarında bu yemişleri topladıkları, bunun için birbirlerine yardımcı oldukları ve hatta meyve toplamakta yardımcı olan gençlerin bu yaptıkları iş dolayısıyla büyükleri sevindirdiği gibi hususları, Kaşgarlı Mahmud'un nakillerinde bulabilmekteyiz.¹⁰

Türklerin meyve yetiştirdikleri bağ ve bahçeler, oturdukları yerleşim yerlerinin pek de uzağında bulunmamaktaydı. Anadolu'da kurdukları şehirlerdeki evler de bahçeler içine yapılmakta ve bu bahçeler de meyve ağaçları ile donatılmakta idi. Bu nedenden dolayı, Türklerin Anadolu'da sadece yemiş vermeyen, dere kenarlarında, ormanlarda rasgele bulunan yabani ağaçlar dikkatini çekmemiş, aksine yerleşik kültüre yabancı olmayan bu milletin kurduğu köylerde tesis ettiği bağ ve bahçelerde yetiştirilen meyveler de onlar için önem arz etmiştir.

Kastamonu'da¹¹ Meyve İle İlgili Yer Adları

Kastamonu ve çevresinde Türk kültürünün her alanı ile ilgili örnekler bulmak mümkündür. Çünkü burada, Selçuklu ve Beylikler devrinde sağlam bir

⁹ Kaşgarlı'nın meyve ile ilgili nakillerinin değerlendirmesi için bk. Köymen 1992, III, 435,436.

¹⁰ K. Mahmud 1992³, I, 251,263; II., 12,95,269; III., 114.

¹¹ XV. yüzyıl sonlarında Kastamonu Sancağı şu idari birimlerden oluşmakta idi: Kastamonu merkez, Taşköprü, Boyovası (Boyabat), Durağan, Sinop, Sahil-Ginolu ve sonrasında Ayandon (Bugünkü Çatalzeytin, Türkeli-Ayancık yöreleri), Hoşalay (Bugünkü Doğanyurt- Cide çevresi), Daday, Küre, Göl, Araç, Devrekâni. Bu nedenle çalışmamızda bu sınırlar esas kabul edilmiştir. Ancak o dönemde Çankırı'ya bağlı olan Tosya, konu dışında bırakılmamış ve bu gün Kastamonu'ya bağlı olduğu için çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu idarî birimler için bk. BOA. TD. 23M.; BOA. TD. 438; BOA. TD. 456.

Türk kültürü vücut bulmuştur. Bunda, Malazgirt Meydan Muharebesi (1071) ve Myriokephalon Zaferi (1176) sonrasında Kastamonu'nun yoğun bir biçimde Oğuz iskânına maruz kalmış olmasının büyük payı olmuştur. Sultan II. Kılıç Arslan (1155-1192) döneminin sonlarında bölgenin Türklerle meskûn bir "Uc" sahası ve Selçuklu eyalet merkezi olduğu görülmektedir.¹² XIII. yüzyıl başında, Selçuklulara tâbi "Melik'ül-Ümera" (Beylerbeyi) Hüsameddin Çoban Bey yönetiminde Kastamonu'da Çobanoğulları Beyliği teşekkül etmiş ve bu bey idaresinde Bizans'a karşı başarılar sağlanmıştır.¹³

XIII. yüzyıl ortasında Anadolu'da Moğol İstilasını yüzünden birçok Türk boyu, Ilgaz Dağları'nın kuzeyine yani Kastamonu'ya sığınmıştır. 1260'lı yıllarda İbn Sa'îd bu kenti "Türkmenlerin Başkenti" olarak zikretmiştir. Yine onun kaydına göre, bu tarihlerde Moğol zulmünden kaçan 100 bin çadır (hane) konar-göçer Türkmen halkı Kastamonu bölgesine sığınmıştır.¹⁴ Bu şekilde 24 Oğuz boyunun neredeyse tamamı Kastamonu çevresinde yurt tuttuğu gibi; Alpi, Alpağut, Dânişmendli, Kıpçak, Karluk, Çiğil, Yağma gibi Türk boyları da Kastamonu'ya yerleşmişlerdir.¹⁵ Kastamonu'da halen birçoğu yaşatılan Afşar, Bayat, Bayındır, Büğdüz, Çavundur, Çepni, İğdir, Kara-evli, Kayı, Kımık, Kıyık, Alpi, Çiğil gibi yer adları, bu iskânın mahiyetini çok güzel ifade etmektedir.

Çobanoğullarının halefi olan Candaroğulları Beyliği döneminde de Kastamonu'da Türk yerleşmesi devam etmiş;¹⁶ uzun yıllar Selçukluların Kuzey Anadolu'daki askerî-siyasî üssü olarak öne çıkan bu şehir, Anadolu'nun büyük vilâyetleri arasına girmiştir. İbn Batuta ve El-Ömerî, Kastamonu'nun bu sosyal ve iktisadî gücünü dile getirmiştir.¹⁷

Neticede Selçuklu ve Beylikler devrinde Kastamonu bölgesinde orijinal yer adları ortaya çıkmıştır: Alp Arslan (Kastamonu), Gümüş Tegin (Sinop), İne Aslan (Kastamonu), Kara Tegin (Daday), Porsuk (Boyabat), Saru Boğa (Sinop)

¹² Kastamonu havalisinin Türkler tarafından fetih ve iskânı ile bölgedeki Türk kültürünün mahiyeti hakkında bk. Yakupoğlu 2007; Niketas 1995; Ebû'l-Ferec 1999, II, 360-361; Turan 1993, 169,171-172; Turan 1989, 2.

¹³ Bu beyin Karadeniz-ötesi seferi ve gaza faaliyetleri için bk. İbn Bibi 1996, 158-159, 325-345.

¹⁴ Cahen 1979, 240; Çobanoğlu Muzaffereddin Yavlak Arslan döneminde Türkmenler, Moğol baskısına karşı baş kaldırmış, 1292'de yapılan "Derbentler Bölgesi Savaşı"nda, müttefik Selçuklu-İlhanlı ordusu Türkmenler karşısında mühim bir başarı kazanamamıştır. Bu savaş için bk. Aksaraylı 2000, 137-143.

¹⁵ Yakupoğlu 2001, 549-562.; Bölgede Kıpçak iskânı hakkında bk. Korkmaz 1994², 53-58; Anadolu ve bölgedeki Oğuz iskânı hakkında bk. Sümer 1999⁵.

¹⁶ Candaroğulları dönemi Kastamonusu hakkında bk. Yakupoğlu 1999.

¹⁷ İbn Batûta 1999, 53; El-Ömerî 1991, 185-186, 196-197.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

vb. köy adları bunlardandır.¹⁸ Kastamonu yer adları içinde coğrafya ile ilgili olanları ve bunun dâhilindeki bitki-ağaç ve meyveler bir hayli yekûn tutmaktadır. Bu yer adları birkaç değişik şekilde oluşmuştur:

1. Türkistan'dan boy-aşiret ve topluluklar halinde çeşitli zamanlarda göç ederek Anadolu'nun yolunu tutan konar-göçer veya yerleşik kültüre mensup teşekküllerden bazıları Kastamonu havalisini yurt tuttuklarında, Türkistan'dan getirdikleri yer adlarını aynen veya küçük değişikliklerle köylere, kasabalara, yaylalara vs. vermişlerdir.

2. Türkistan- Anadolu arasındaki yolculukları sırasında geçici olarak yerleştikleri yerlere verdikleri adları, daha sonra iskân edildikleri Kastamonu'ya taşımışlardır.

3. Türkistan'dan getirdikleri meyve fidanlarının yetiştirilmesi tecrübelerine dayanarak, Kastamonu'da iskân edildikleri yerlerde meyve yetiştiriciliği konusundaki geleneklerini devam ettirmişler ve günlük hayatlarında yer tutmuş veya mazilerinde iz bırakmış bu meyve adlarını yerleşme birimlerine koymuşlardır.

4. Kastamonu'ya gelip zamanla neredeyse her tarafında köyler kuran Türkmen ve Yörük toplulukları, kendilerinden önce bölgede yaşamış yerli halkın meydana getirdiği meyve bahçeleri ile dolu, ancak yerleşim açısından harap yani "ören/viran" olmuş iskân birimleri çevresindeki bu meyve ağaçlarına göre yeni Türkçe adlar vermişlerdir.

5. Mazinin derinliklerinde kalmış ve araştırmacılar için ortaya çıkış hikâyesi ayrı bir merak konusu olan yer adlarının ne manaya geldiği, kendilerini taşıyan Türkmen toplulukları tarafından çoğu zaman unutulmuş görünmektedir. Yani "Elmalu", "Erüklü" adlı bir köyde yaşayan Türk halkının, aradan geçen uzun yıllar zarfında bu adın aslında eski aşiret veya cemaatlerinin isminden başka bir şey olmadığını bilmesi pek mümkün olmamakta ve muhayyilesinde bu adla ilgili çeşitli hikâye ve menkıbeler uydurabilmektedir. Ya da elma yetiştiriciliği ile hiç ilgisi bulunmayan böyle bir köy halkı, bu meyve ile köyün tarihi arasında kendi hayal âleminde bir bağ kurabilmeyi başarmaktadır. Bu hayalî yer adı rivayetleri, bir anlamda Türk milletinin parlak zekâsının bir ürünüdür. Bu topluluk adları içinde belki de yüzyıllar öncesinden oluşmuş meyve ile ilgili topluluk adları bu şekilde Kastamonu'da yeniden hayat alanı bulmuştur.

---

¹⁸ BOA. TD. 438, s.594, 651, 668, 684, 685, 687.

Bu ve bu gibi nedenlerle konulan meyve ile ilgili yer adlarından, Kastamonu ve kazalarında ilk başta rastlananları şunlardır: “elma”, “armut”, “erik”, “ayva”, “koz”, “badem”, “ahlat”, “kiraz”, “aluç”, “kiren/ kızılıcık”, “çördük”, “kestane”, “pelit”, “zeytin”, “incir”. Bir de bağcılık terimleri olarak yer adlarına tesadüf edilmektedir.

Yer adlarının tespiti XV-XVI. yüzyıl tapu-tahrir veya evkâf defterlerine göre yapılırsa da, kayıtlarda geçen bu yerleşim yerleri XII. yüzyıl ve özellikle XIII-XIV. yüzyıllarda kuruldukları için, bu sayede karşımıza 7-8 asır önce verilmiş meyve ile ilgili Türkçe yer adları çıkmaktadır. Vakıf kayıtları bölgedeki pek çok köyün M.1200’lerde mevcut olduğuna işaret etmektedir. Bu yer adları, Türk kültür tarihi açısından değerlendirilmesi gereken gerçekten kıymetli bir hazinedir. Ancak, zengin Türk kültürü içinde belli bir yer işgal eden meyve ve bunlarla ilgili yer adları, Türk iskân tarihi açısından şimdiye kadar ciddi manada değerlendirmeye tâbi tutulmamıştır. Bu sebeple, bölgedeki meyve ile ilgili yer-mevkii ve konar-göçer topluluk adlarının arşiv belgelerinden tespit edilip, üzerinde bir değerlendirme yapılması faydalı olacaktır. Böylece Türklerin Anadolu topraklarını her yönü ile nasıl tapuladıklarının ve vatan haline dönüştürdüklerinin izahı yapılırken, büyük bir öneme sahip yer adları içinde meyvenin konumu ayrıca belirlenmiş olacaktır.

a.) Elma ile İlgili Adlar

Türklerin ad verdiği belki de en eski meyvelerden biri olan elma, XI. yüzyıl Türk dünyasında Oğuzlarda “alma” ve diğer bazı Türk boylarında “almıla” şeklinde telaffuz edilmekte idi. Kaşgarlı Mahmud, Türk ülkelerinde yetiştirilen tatlı ve ekşi elmadan bahsetmiştir.¹⁹ Elma, eski Türk atasözlerine de girmiştir: “Atası açığ almıla yese, oğlunuñ dişi kamar” atasözü, babanın işlediği cinayet yüzünden, oğlunun yakalandığı zaman söylenirmiştir.²⁰

1. Elma-bükü Köyü (Devrekâni): Hane: 12, Mücerred: 3.²¹

2. Elma-çukuru Köyü (Ayandon): Hane: 27, Mücerred: 3.²²

3. Elma-deresi Köyü (Küre-Devrekani): Büyük ve eski köyler arasında idi. Diğer adı Yund-ovacuğu’dur. Hane: 54, Mücerred: 6, Küre madeni çalışanları: 57 hane.²³

¹⁹ K. Mahmud 1992³, I, 130,138,366,455.; III, 381.; Kazakistan’ın bir dönem başkenti olan Almatı (Almatı) şehir adı ve Türklerde şahıs adı olan “Almıla” da elma ile ilgilidir.

²⁰ K. Mahmud 1992³, II, 311.

²¹ BOA. TD. 23M, s.232.; BOA. TD. 438, s.621.

²² BOA. TD. 438, s.633,641.; Bugün Abana ilçesine bağlı Elma-çukuru köyü mevcuttur.

4. Elma-yakası Köyü (Kastamonu): Kastamonu'nun en eski köylerinden olup, bugün de merkeze bağlıdır. Atabey Gazi'nin pek çok köyle birlikte burada da vakıfları vardı. 1487'de Hane: 33, Mücerred: 6; 1520'lerde Hane: 40, Mücerred: 4.²⁴

5. Elmacuk Köyü (Daday): Küçük bir köy olduğu görülmektedir: hane: 4.

6. Elmacuk-bükü Köyü (Boyovası): Hane: 23, Mücerred: 5, Caba: 6.²⁵

7. Elmalu Köyü ve Yaylağı (Küre-Devrekâni): Bir kayıтта Tatlı ve diğer bir kayıтта Dede-manastır köyleri ile birlikte gösterilmiştir (Hane: 60, Mücerred: 11). Köyün yakınında aynı adda bir yaylak mevcuttu.²⁶

8. Kızılca-elma Divanı (Sinop): Birkaç köy bu divana bağlı idi.²⁷

9. Kızılca-elma Köyü (Sahil-Ginolu): Hane: 3, Mücerred: 1. XVI. yüzyılda Ayandon kazasına bağlı idi. Küre vakıf kayıtlarında da adı geçmektedir.²⁸

10. Kızılca-elma Köyü (Taşköprü): 1487'de Taşköprü'nün Todurga nahiyesine bağlı idi (Hane: 13, Mücerred: 8).²⁹ Anadolu'da Kızıl-elma ve Elmalu adlı konar-göçer taifelerine rastlanmıştır.³⁰ Yukarıdaki yer adları bu açıdan da incelenmelidir.

b.) Armut ile İlgili Adlar

Türklerde eskiden beri bilinen ve yenen meyvelerdendi. Kaşgarlı Mahmud, armut ağacından ve armut ağaçlarının meyve verdiğinden bahsetmekte, armudun bir parçasına Barsgan dilinde "katut" dendiğini nakletmektedir.³¹ XIII-XV. yüzyıllar Kastamonu havalisinde yetiştirilen armut ağaçlarından elde edilen gelirler çoğu zaman vakfedilmekte idi. Kastamonu'da

²³ BOA. TD. 23M, s.173,226,271,338.; BOA. TD. 438, s.629,631,634.

²⁴ BOA. TD. 23M, s.86,108.; İBK. MCO. 63, v.2b,5b.; BOA. TD. 438, s.596.

²⁵ BOA. TD. 438, s.649,664.; Boyovası, bugünkü Boyabat ilçesinin XV. yüzyıldaki adıdır. C.Y.

²⁶ BOA. TD. 23M, s.190.; İBK. MCO. 75, v.51a,51b.; BOA. TD. 438, s.630,633,634.; Bugün Devrekâni'ye bağlı Elmalitekke köyü vardır.

²⁷ BOA. TD. 23M, s.398,409,410,411,437,451,462,475,492,494.; İBK. MCO. 63, v.110a,111b, 144a,152b.; İBK. MCO. 75, v.67a.; BOA. TD. 438, s.693.; Bugün Erfelek ilçesine bağlıdır.

²⁸ BOA. TD. 23M, s.278.; BOA. TD. 438, s.634.; Bugün Bozkurt ilçesine bağlıdır.

²⁹ BOA. TD. 23M, s.651,652.

³⁰ Anadolu'da Elmalu, Erıklü vb. cemaatler için bk. BOA. TD. 387, s.144,471.; BOA. TD. 166, s.227.; Türkay 1979, 525.; Sakin 2006, 152-153,156.

³¹ K. Mahmud 1992³, I, 95,312; II, 284.

rastlanan armutla ilgili yer adlarından bazılarının Türk toplulukları ile ilgili olduğu tahmin edilmektedir. Anadolu'da Karaman, Konya, Aksaray, Kütahya, Edirne ve diğer bazı vilâyetlerde Armutlu (Emrudlu) aşireti ve cemaatine rastlanmıştır. Armutlu cemaati, Bozulus aşiretinden, Türkmen Yörükânı taifesindedir.³² Kastamonu'da, Selçuklu-Beylikler döneminde armudun bazı durumlarda "emrud" olarak telaffuz edildiği, yer adları vasıtasıyla bu şekilde kayıtlara geçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca Boz-armud, Bozca-armud adlarında olduğu gibi, armudun rengini belirten sıfat da kelimenin başına eklenmiştir. 1946 Meskûn Yerler Kılavuzu'nda Anadolu'da bulunan 15 adet Boz-armut yer adından 10 tanesi Kastamonu çevresinde; 4 adet Bozca-armut yer adı ise Bozüyük (Bilecik), Çerkeş (Çankırı), Göynük (Bolu) ve Niksar (Tokat)'a bağlı bulunmaktadır.³³ Görünüşte Boz/-ca-armud adı, Kuzey Anadolu yer adlarında daha yaygın kullanım imkânı bulmuştur.

1. Armudca Köyü (Sinop): Hane: 7, Mücerred: 1.

2. Armudluca Köyü (Sinop): Yukarıdaki köy ile aynı olabilir. (Hane: 5, Mücerred: 2).

3. Armudluca Köyü (Ayandon): Sulu-sekü köyü ile birlikte gösterilmiştir (Hane: 5, Mücerred: 2). Günümüzde Ayancık ilçesine bağlı Armutluyazı köyü vardır.

4. Boz-armud Köyü (Daday): Çiğlene köyü ile birlikte gösterilmiştir (Hane: 3, Mücerred: 1).³⁴

5. Boz-emrud Yaylağı (Durağan).

6. Boz-emrud Yaylağı (Araç): Yazı köyünün tasarrufundadır.³⁵

7. Boz-armud Köyü (Taşköprü): 1487'de 12 hane ve 2 mücerred nüfusa sahipti.³⁶

8. Bozca-emrud Köyü (Taşköprü): 1487'de 25 hane ve 10 mücerred, 1520'lerde ise 32 hane ve 61 mücerred nüfusa sahipti. Köyde zamanla mücerred nüfus artmıştır.

9. Bozca-armud/ Boz-armud Köyü (Boyovası): Hane: 20, Mücerred: 7.³⁷

³² Türkay 1979, 50,206,353.

³³ TMYK 1946, 172-173.

³⁴ BOA. TD. 438, s.684,686,641,655,662.

³⁵ BOA. TD. 23M, s.633,712/27.

³⁶ BOA. TD. 23M, s.678-679.; Günümüzde yine aynı adla Taşköprü'ye bağlıdır.

10. Bozca-armud Köyü (Kastamonu): 1487’de Virancık köyü ile birlikte gösterilmiştir. İki köyün nüfusu, Hane: 14, Mücerred: 8. 1520’lerde Hane: 16.³⁸

11. Bozca-armud/ Bozca-emrud Köyü (Küre-Devrekani): 1487 kayıtlarında Bozca-emrud olarak geçmektedir. Hane: 25. Tahrir kaydında köy reayasından bahsedilirken, “Tahtacılardır, hacet oldukça Küre’ye tahta verirler” ifadesi kullanılmıştır. Buna göre köy halkı, Küre madenine hizmet etmekte idi. 1520’lerde köy nüfusu 42 hane, 7 mücerred ve Küre madeni çalışanları 6 hane.³⁹

12. Bozca-emrud/Bozca-armud Köyü (Araç): Adı, 1487’de Bozca-emrud (Hane: 20, Mücerred: 6); 1520’lerde Bozca-armud (Hane: 18, Mücerred: 14) şeklinde idi.⁴⁰

13. Bozca-emrud Yaylağı (Araç): Sindine (Sindire) köyünün tasarrufundadır.⁴¹

c.) Erik ile İlgili Adlar

Eskiden beri Türk toplumunda erik, taze olarak tüketildiği gibi, kurutulmak suretiyle sonraya da saklanırdı.⁴² XI. yüzyılda “erik yarması”na, yani eriğin çizilerek kurutulmasına “erük kakı” adı veriliyordu. Esasen bu, bütün bu şekilde kurutulmuş meyvelere verilen bir isimdi.⁴³ XI. yüzyılda erik adı ile üç ayrı meyve tarif edilmekte idi. Bunlardan “tülüg erük” şeftaliyi, “sarığ erük” kayısıyı ve “kara erük” ise bugünkü manada bildiğimiz erik meyvesini ifade etmekte idi. Bu meyvelerin yetiştirildiği bahçeye “erüklük” adı veriliyordu.⁴⁴ XI. yüzyıl Türk dünyasının bu geleneği, Türkistan’dan Anadolu’ya ve dolayısıyla Kastamonu’ya da taşınmıştır. Kastamonu’da halen “ala erik”, “pazar eriği”, “palam eriği”, “kara erik”, “can eriği”, “üryani eriği”, “mürdüme eriği”, “köpek eriği” vb. adlarla bilinen ve yaygın olarak yetiştirilen erik, taze olarak ve kurutulmak suretiyle bol miktarda tüketilmektedir. Bu

³⁷ BOA. TD. 23M, s.650.; BOA. TD. 438, s.619,667.

³⁸ BOA. TD. 23M, s.73-74.; BOA. TD. 438, s.594.

³⁹ Burada, köyün adı ile anılan bir de zaviye bulunmakta idi. BOA. TD. 23M, s.171-172,287.; BOA. TD. 438, s.630,631,635,636.

⁴⁰ BOA. TD. 23M, s.712/19-756.; BOA. TD. 438, s.611.; Bugün İhsangazi ilçesinin Bozarmut köyünün bu köyle bir ilgisi olabilir.

⁴¹ BOA. TD. 23M, s.717.

⁴² K. Mahmud 1992³, I, 318; II, 282.

⁴³ K. Mahmud 1992³, II, 282.

⁴⁴ K. Mahmud 1992³, I, 69,152.

kurutulan erikler “hoşaf” adı ile de anılmaktadır. Aynı zamanda, erikten “pestil”, “perverde” ve “ekşi” adı verilen marmelât yapılmaktadır. Kastamonu’da erik kelimesi umumiyetle “erük/örük” biçiminde telaffuz edilmektedir ki, bu söyleniş, kelimenin eski Türkçe okunuş ve yazılışının bölgedeki devamından ibarettir.

1. Erük Köyü (Küre): Üç ayrı kayıta geçmektedir. Birinci kayıt: Erük nâm-ı diğer Ahlatçuk (Hane: 4). İkinci kayıt: Bağluca ve Erük (Hane: 5, Mücerred: 2, Küre Madeni çalışanları: 10 hane). Üçüncü kayıt: Erük (Hane: 4).⁴⁵

2. Erük Köyü (Küre-Devrekâni): Hane: 14. Yukarıdaki köylerle aynı olabilir.

3. Erük-beli Köyü (Daday): Büyükçe bir nüfusa sahipti. Hane: 82, Mücerred: 21.

4. Erük-çukuru Köyü (Tosya).⁴⁶

5. Bahaeddin-erüğü Köyü (Küre-Devrekâni): 1520’lerde Devrekâni nahiyesine bağlı idi (Hane: 25, Mücerred: 6). Başka bir kayıta yine Devrekâni’ye bağlı olarak görülen Bahaüddin adlı köyün de yukarıdaki köyle ilgisi olması icap eder. Küre kayıtlarında da Erük-i Bahaüddin ve Erük-i Bahadır adlı köyler bulunmakta idi.⁴⁷

6. Erüklü Köyü (Boyovası): 1520’li yıllarda Uzun-çay köyü ile birlikte kaydedilmiştir. Bu iki köyün nüfusu hane: 36, mücerred: 14 olarak gösterilmiştir.

7. Erüklü/Erikli/Erikli Köyü (Sinop): 1520’lerde, 89 hane ve 25 mücerred nüfusa sahip olup, büyük nüfuslu köyler arasında idi.⁴⁸

8. Güz-erüğü Köyü (Küre-Devrekâni): Küre madenine hizmet eden köylerdendi. 1487’de 26 hanelik kısmı Küre madenine hizmet etmekte idi. 1520’lerde köyün nüfusu 130 haneye yakın (87 Hane, 20 mücerred, 40 hane Küre madeni çalışanları) olup, yörenin büyük ve eski köylerindendi.⁴⁹

⁴⁵ BOA. TD. 438, s.631,634,636.

⁴⁶ BOA. TD. 438, s.622,651,657,658,662,735.

⁴⁷ BOA. TD. 438, s.622,623,632,633.

⁴⁸ BOA. TD. 438, s.665,682,686.; Sinop’un Erikli köyü bugün Ayancık ilçesine bağlıdır.

⁴⁹ BOA. TD. 23M, s.269.; BOA. TD. 438, s.622, 624, 628, 630, 636.

9. Çavuş-erüğü Köyü (Küre): Köyün adı bir topluluk veya şahısla ilgili görünüyor.⁵⁰

10. Çiğil-erüğü Köyü (Devrekâni): Adı, Devrekâni ve Küre kayıtlarında geçmektedir. Köy, Çiğil Türk boyunun adını yaşatması bakımından mühim bir iskân birimidir. 1487’de köyün 16 hanesi Küre madenine sırikçılık hizmeti etmekte idi ve mukabilinde vergiden muafı. Köy, 1520’lerde 120 hanenin üzerinde nüfusu (55 hane, 21 mücerred ve 68 hane Küre madeni çalışanları) ile yörenin büyük iskân birimlerindendi.⁵¹ Bugün Çiğilerik adı ile Seydiler ilçesine bağlıdır.

Anadolu ve Rumeli’de bir çok yerde, Yörükân tâifesinden olarak Erük/-lü/-ler adlı topluluklara rastlanmaktadır. XVI. yüzyılda Sinop ve Taşköprü’de konar-göçer Erüklü cemaatinin varlığı da bilinmektedir.⁵² Bu durumda yöredeki erikle ilgili yer adlarının kaynağını sadece meyvecilik faaliyeti ile sınırlamak mümkün değildir.

d.) Koz (Ceviz) ile İlgili Adlar

XI. yüzyılda cevizin Türk ülkelerinde bilindiği, Kaşgarlı Mahmud’un ifadelerinden çıkarabilmektedir. Bu dönemde ceviz “yagak” olarak bilinmekte ve yetiştiği yere ise “yagaklık” adı verilmekteydi. Elmada olduğu gibi, ceviz de atasözlerindeki yerini almıştır: “Dilenciye bin ceviz borcumdur, buna ilaveten dayanması için bir de dayak veririm.”⁵³

XIII-XV. yüzyıllar Kastamonu’sunda ceviz ile ilgili yer adlarına hiç rastlanmaz. Ancak eski Türkçede cevizin yerine kullanılan “koz”⁵⁴ ile ilgili pek çok yer adı bulunmaktadır. Esasen ceviz, Arapçadan Farsçaya ve oradan da Türkçeye geçmiştir. Dolayısıyla bu dillerle pek ilgisi olmayan Türk boyları, Kastamonu çevresinde kurdukları köylere ad verirken kendi dillerinde olan kelimeleri kullanmışlardır. İşte bu sebeple cevizle ilgili yer adlarında daha çok “koz” kelimesi karşımıza çıkar. Bu da bize yöredeki yerleşmelerin ne kadar eski olduğunu göstermekte ve bu havaliye yerleşen Türk boylarının eski kültür numunelerini başarı ile nasıl muhafaza ettiklerini izah etmektedir. Kastamonu evkaf kayıtlarında ceviz kelimesinden ziyade, ya Türkçe “koz ağacı” veya

⁵⁰ BOA. TD. 23M, s.232.; BOA. TD. 438, s.631.; XIX. yüzyılda Ağlı nahiyesine bağlı idi.

⁵¹ BOA. TD. 23M, s.147,167,188,245,307,309.; BOA. TD. 438, s. 621, 622, 630, 631, 632, 635.

⁵² Sakin 2006, 156; Türkay 1979, 354.

⁵³ K. Mahmud 1992³, I, 90, 267, 417; III, 8,29,51.

⁵⁴ XIV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar Anadolu’da yazılmış birçok eserde koz ağacından veya bu kelimenin lügat manasından bahsedilmiştir. Bk. T. Sözlüğü 1996², IV, 2686-2689.

Farsça “girdgân”⁵⁵ kelimesi kullanılmıştır. Kayıtlarda bu şekilde Farsçaya yer verilmesi yukarıdaki tezimizi çürütmez. Çünkü resmî kayıtlarda XV. yüzyılda bile Farsçanın izlerini görebilmek mümkün olmaktadır. Bu yüzyıllarda ceviz ağaçları ile dolu bahçeler hayır işlerine vakfedilmekte idi. Devlet bu üründen de vergi almakta idi. Mesela 1480’lerde Kastamonu’nun Eşen Gazi köyünde, ceviz ağaçlarından 59 akçe resm alınmakta idi. Cevizin Kastamonu’da bol miktarda yetiştirildiği ve ucuza satıldığı, İbn Batuta’nın ifadelerinde yerini bulmuştur.⁵⁶

1. Kozlu-dere Köyü (Daday): Kastamonu’da bulunan Efendi Medresesi’nin vakıfları arasında adı geçmektedir (Hane: 26, Mücerred: 7).⁵⁷

2. Kozlu-köy ve Koz-köy (Küre): 1487’de 24 hanelik nüfusu Küre madenine hizmet etmekte idi. 1520’lerde 11 hanelik bir kısmı kayıta geçiyor.⁵⁸

3. Kozlu-sekü Köyü (Sinop): 1487’de Sahil divanına tâbidir. 1520’lerde nüfusu 72 hane, 14 mücerred kadardı.⁵⁹ Bugün Kozsököü adı ile Ayancık’a bağlıdır.

4. Kozlu-viran Köyü (Daday): Hane: 2, Mücerred: 1. Bugün Azdavay’a bağlıdır.

5. Kozluca Köyü (Daday): Hane: 24, Mücerred: 11.⁶⁰

6. Kozluca Köyü (Taşköprü): 1487’de 10 hane, 7 mücerred, 2 şerik; 1520’lerde 15 hane, 3 mücerred nüfusu vardı.⁶¹

7. Kozluca Köyü (Boyovası): Hane: 4, Mücerred: 1.⁶²

8. Kozluca yeri (Boyovası): Vakıf kaydında, Kutluca-viran (?) köyünde Hattâb isimli şahsa ait bir arazinin Kozluca olarak bilindiği yazılmıştır.

9. Kozluca-depe Köyü (Daday).

⁵⁵ Farsça ceviz demektir. Ceviz, Farsça “geviz” ve Arapça “ceviz” kelimesi ile ilgilidir. Farsçada “girdû” kelimesi de ceviz anlamındadır. Arapça “ceviz” kelimesinin, “geviz” şeklinde Farsçaya ve “ceviz” biçiminde de Türkçeye geçtiği anlaşılmaktadır. Devellioğlu 1993¹¹, 138, 288, 291.

⁵⁶ BOA. TD. 23M, s.102; İbn Batûta 1999, 53.

⁵⁷ BOA. TD. 438, s.658.

⁵⁸ BOA. TD. 23M, s.291, 336; BOA. TD. 438, s.631.

⁵⁹ BOA. TD. 23M, s.396; BOA. TD. 438, s.681, 682, 683, 686, 687, 689.

⁶⁰ BOA. TD. 438, s.653, 659, 654, 657.

⁶¹ BOA. TD. 23M, s.661.; BOA. TD. 438, s.619.

⁶² BOA. TD. 438, s.666.; Bu köy, XIX. yüzyılda Durağan’a bağlı di. K.V.S. 1896, 391.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

10. Kozcuğaz Köyü (Kastamonu): 1487'de nüfusu; hane: 36, mücerred: 7. 1520'lerde ise; hane: 39, mücerred: 11.

11. İman Kozcuğazı Köyü (Sinop): Hane: 5, Mücerred: 3.⁶³

12. Kozcuğaz Köyü (Sinop): Hane: 14, Mücerred: 7. Başka bir kayıтта ise Kozcuğaz, Kir-Mihal köyü ile birlikte gösterilmiştir (Hane: 8, Mücerred: 2).⁶⁴

13. Kozcuğaz Köyü ve Yaylağı (Daday): Eflani'de idi (Hane: 18, Mücerred: 5).⁶⁵

14. Kozcuz (Kozcuğaz ?) Köyü (Küre): Küre evkâf kayıtlarında adı geçmektedir.

15. Koz-karım (?) Köyü (Sinop): Hane: 3.

16. Koz-köprüsü Köyü (Sinop): Hane: 2, Mücerred: 2.⁶⁶

17. Koz-vıran Köyü (Taşköprü): 1487'de 43 hane, 13 mücerred; 1520'lerde 45 hane, 15 mücerred nüfusa sahipti.⁶⁷

18. Koz-beleñ Yaylağı (Tosya): Cige ve Çifter köyleri tasarruf etmekte idi.

19. Bel-koz Köyü (Daday).⁶⁸

20. Koz-pınar Yaylağı (Boyovası): Mümin-özü köyü hududundadır.

21. Kozluk Yaylağı (Araç): Kadarta köyü tasarruf etmekte idi.⁶⁹

e.) Ahlat ile İlgili Adlar

Ahlat, Kastamonu'da hâlen yaygın olarak yetişen bir yemiştir. Yabani armut cinsindedir. Aşılacak sûretiyle ahlat ağaçları, armut cinsine dönüştürülmektedir.

1. Ahlatçık Köyü (Kastamonu): Hane: 7, Mücerred: 1. Köy, Kastamonu'da Hacı Murad Zaviyesi vakıfları arasındadır.⁷⁰

⁶³ BOA. TD. 23M, s.44; BOA. TD. 438, s.594,672,651,682.

⁶⁴ BOA. TD. 23M.; BOA. TD. 438, s.682,685,688,692.; Kozcuğaz, bugün de Sinop'a bağlıdır. Ancak aynı isimde bir de Ayancık'a bağlı köy vardır.

⁶⁵ BOA. TD. 23M, s.771.; BOA. TD. 438, s.652,655,661.

⁶⁶ BOA. TD. 438, s.637,691,693.

⁶⁷ BOA. TD. 23M, s.655,710,712/9.; BOA. TD. 438, s.620.

⁶⁸ BOA. TD. 100, s.355.; BOA. TD. 438, s.655.

⁶⁹ BOA. TD. 23M, s.562,723.

⁷⁰ BOA. TD. 438, s.603.; Köy, bugün yine Kastamonu merkeze bağlıdır.

2. Ahlatçık Köyü (Küre-Devrekani): Kayıtlarda Küre ve Devrekâni'ye bağlı birkaç ayrı Ahlatçık köyü geçmektedir. Tımar ve vakıf sistemine göre köylerin parçalanarak kayıt altına alındığı burada da göz önünde bulundurulmalıdır:

* Ahlatçık: 1487'de reayası Küre madenine hizmet eder (Hane: 12).

* Ahlatçık ve Ak-göynük: 1487'de reayası Küre madenine hizmet eder (Hane: 7).

* Ahlatçık nâm-ı diğer Erük.⁷¹

* Ahlatçık: 1520'lerde reayası Küre madenine hizmet eder (Hane: 9).

* Ahlatçık: 1520'lerde nüfusu; hane: 23, mücerred: 3, Küre madeni çalışanları: 12 hane.

* Ahlatçık ve Erücek: 1520'lerde hane: 16, mücerred: 1.⁷²

3. Ahlatcuk Yaylağı (Araç).

4. Ahlatçık Mezrası (Tosya).

5. Kızıl-ahlat Zemini (Tosya): Çifter köyündedir.⁷³

f.) Ayva ile İlgili Adlar

Selçuklular çağında Türklerden bazı boyların ayvayı "avya" biçiminde telaffuz etmekte oldukları anlaşılmaktadır ki, bu söyleniş biçimi emrut/armut dönüşümü gibidir. Kaşgarlı Mahmud, eserinde "ekşi ayvanın diş kamaştırdığından" bahsetmektedir.⁷⁴

1. Ayva Köyü (Sinop): Yaykıl köyü ile birlikte zikredilmiştir.⁷⁵

2. Ayvaca Köyü (Taşköprü): 1487'de; 30 hane, 10 mücerred; 1520'lerde 35 hane, 14 mücerred.

3. Ayvalı- pınar Mezrası (Taşköprü): XV. ve XVI. yüzyıl kayıtlarında geçmektedir.⁷⁶

⁷¹ BOA. TD. 23M, s.175,269,282-283,315.; BOA. TD. 438, s.634.

⁷² BOA. TD. 438, s.631,634,636,638,621,625.; Bugün Devrekâni'ye bağlı Ahlatçık adlı bir köy mevcuttur.

⁷³ BOA. TD. 23M, s.712/28.; BOA. TD. 438, s.734.; BOA. TD. 100, s.238.

⁷⁴ K. Mahmud 1992³, I, 114; II, 311.

⁷⁵ BOA. TD. 438, s.685.; Bugün Sinop'un Durağan ilçesine bağlı Ayvacık köyü bulunmaktadır.

4. Ayvalu-viran Köyü (Taşköprü): 1487'de nüfusu; 33 hane, 7 mücerred ve 2 şerik. Köyde Dede ve Ahmed adlı kişilerin yaptıkları caminin vakıfları vardı.⁷⁷

5. Ayvalu-viran Köyü (Devrekâni): Hane: 30, Mücerred: 9, Şerik: 2.⁷⁸

6. Ayvaluca Köyü (Kastamonu): 1487'de 28 hane, 8 mücerred nüfusu vardı.⁷⁹

g.) Badem ile İlgili Adlar

1. Bademci Köyü (Taşköprü): 1487'de 11 hane, 1 mücerred nüfusa sahipti. 1520'lerde ise nüfusu 8 hane, 3 mücerred kadardı.

2. Bademce Köyü (Taşköprü): Eskiden beri Taşköprü'ye bağlı iken 1953 yılında Çorum'un Kargı ilçesine bağlanmıştır.

2. Bademce Zaviyesi: Boyabat vakıflarında geçen bir kayıta, Bademce zaviyesi için, İbrahim Fakih'in tasarrufundaki Boyundurcuk köyündeki çiftlik vakfedilmiştir.⁸⁰

h.) Çördük ile İlgili Adlar

1. Çördük Köyü (Taşköprü): Hane: 16, Mücerred: 24. Kastamonu'da yabani armut olarak bilinen çördük, Taşköprü'de yerleşim yeri adı şeklinde yaşatılmıştır. Anadolu'da Çördük/Çürdük-otu şeklinde şifalı bitki adları da bilinmektedir.⁸¹

i.) Kiraz ile İlgili Adlar

---

⁷⁶ BOA. TD. 23M, s.650,678,700; BOA. TD. 438, s.619,620.

⁷⁷ BOA. TD. 23M, s.668, 683, 685, 687; BOA. TD. 438, s.618, 627; Köy, bugün yine Ayvalı adı ile Taşköprü'ye bağlıdır.

⁷⁸ BOA. TD. 438, s.625.

⁷⁹ BOA. TD. 23M, s.86; 1928'de Kastamonu Kuzyaka nahiyesine bağlı Ayvalar köyünün, Ayvaluca ile ilgisinin olma ihtimali vardır. Köylerimiz 1928, 782.

⁸⁰ BOA. TD. 438, s.618, 672; XX. yüzyılda Taşköprü'nün Bademci divanı için bk. K.V.S. 1896, 296, 297; Köylerimiz 1928, 793; TMYK 1946, 111.

⁸¹ BOA. TD. 438, s.619.; Taşköprü'ye bağlı Çördük ve Taşköprü Ortaöz muhtarlığına bağlı Çördük köyleri, bu yer adını günümüze taşımışlardır. K.V.S. 1896, 297.; Köylerimiz 1928, 794.; Taşköprü haricinde, "çördük"le ilgili yer adlarına, Bursa- M. Kemalpaşa, Çankırı- Çerkeş ve Tokat'ta rastlanmaktadır. Kayseri- Pınarbaşı ve Samsun- Vezirköprü'deki Çördüklü yer adları ise bir Yörük topluluğuna işaret ediyor olabilir. TMYK 1946, 276.

1. Kiraz ve Kirezcik Köyleri (Taşköprü): Kirezcik köyü 1487'de Belviran köyüne tâbi idi. Bu gün Taşköprü'ye bağlıdır. Kiraz köyünün XVI. yüzyıl başlarında nüfusu 29 hane ve 5 mücerredten ibaretti.⁸²

2. Kirescük Köyü (Araç): XIV-XV. yüzyıllarda kiraz kelimesi “z” den ziyade “s” harfi ile yazılmakta idi. Araç'ın Kirescük köyünü, bugünkü manada Kirazcık şeklinde okumak gerekir. XVI. yüzyıl başında köyün nüfusu; hane: 17, mücerred: 8.⁸³

3. Kiras Pazarı (Sinop): Yaykıl köyü hudutları içinde idi.⁸⁴

j.) Kestane ile İlgili Adlar

İbn Batuta, Kastamonu ile ilgili verdiği bilgiler arasında bu şehirde kestanenin bol ve ucuz olduğuna değinmiştir. XV. yüzyılda Sahil-Ginolu kazaasının yani bugünkü Türkeli-Ayancık yöresinin Yaycı, Lefken, Terce-su, Kestene vb. birçok köyünde kestane yetiştiği ve bu üründen vergi alındığı, 1487 tahririnden anlaşılmaktadır.⁸⁵ Kastamonu'nun Karadeniz sahili ilçelerinde bugün de bol miktarda kestane üretimi yapılmaktadır.

1. Kesdene Köyü (Ayandon): İki ayrı kayıta karşımıza çıkan bu köy, birinci kayıta Girü ve Akça-kilise köyleri ile birlikte verilmiştir (Hane: 11, Mücerred: 1). İkinci kayıta ise Keşiş köyü ile beraber zikredilmiştir (Hane: 15, Mücerred: 4).

2. Kara-kesdene Köyü (Ayandon): Hane: 5, Mücerred: 2.⁸⁶

k.) Bağcılık ile İlgili Adlar

Kaşgarlı Mahmud, üzüm asmasına “bağ” denildiğini nakletmekte ve bugün Anadolu'da kullanılan bu tabirin ne kadar tarihî bir derinliğinin olduğunu ortaya koymaktadır. Eski Türklerde kurutularak tüketilen meyveler arasında üzüm başta gelmekte idi.⁸⁷ Bazı Türk boyları, mesela Kencekler, üzüm

⁸² BOA. TD. 23M, s.658,707.; BOA. TD. 438, s.619.; K.V.S. 1896, 295,296.

⁸³ BOA. TD. 438, s.615.; Günümüzde Araç'a bağlı Kirazlı muhtarlığı bulunmaktadır. Bugün Bozkurt- Kirazsökö, Çatalzeytin- Kirazlı (eski adı Güdüle), Erfelek- Kirazcık köy adları, bölgede sonradan adlandırılmış yerleşim birimleridir.

⁸⁴ BOA. TD. 23M, s.429.

⁸⁵ BOA. TD. 23M, s.261,302,304.; İbn Batuta 1999, 53.

⁸⁶ BOA. TD. 438, s.641,642,640.; 1928'de İnebolu'ya bağlı Abana nahiyasının Kestanesökö köyü bugün Bozkurt ilçesine; Karakestane köyü Ayancık'a bağlıdır. K.V.S. 1896, 395.; Köylerimiz 1928, 788.; Eski adı “Sakara” olan bir köy adı ise sonradan “Kestanelik” olarak değiştirilmiştir.

⁸⁷ K. Mahmud 1992³, III, 152; I, 149, 514.

salkımına “büşincek” diyorlardı. Kaşgarlı Mahmud, üzümde sıra elde edildiğinden (ol üzümü çağırıldı), kayısı meyvesinin sıkılarak suyundan şerbet yapıldığından ve buna “uhak” ismi verildiğinden bahsetmektedir. Türkler aynı zamanda üzümde “pekmez” (Oğuzca pekmes) ve tedavi amaçlı “şurup” da imal etmekte idiler.⁸⁸

XIII-XV. yüzyıllarda Kastamonu çevresinde üzümle ilgili doğrudan bir yer adı bulunmamıştır. Ancak üzüm meyvesinin bölgede bol miktarda yetiştirildiği anlaşılmaktadır. Kastamonu vakıf kayıtlarında birçok yerde bağlık yerlerin ve asmaların hayır hizmetleri için vakfedildiğinden bahsedilmektedir. Bilhassa Tosya kazasında bağlık yerlerin bir hayli yekûn tuttuğu göze çarpmaktadır. Abdi Çelebi adlı şahıs, Tosya’da yaptırdığı mescidi için Ortapınar köyünde 6 kilelik bağ yerini vakfetmişti. Yine Süleyman Bey oğlu Ali Bey’in Tosya’da yaptırdığı mescide gelir olarak Hamza Bey ve Pervâne Bey, 3 kıt’a bağ vakfetmişlerdi.⁸⁹

Bölgede “bağ” kelimesi ile oluşturulmuş yer adları fazla değildir: 1. Bağluca Köyü (Devrekâni); 2. Kara-bağ Köyü (Sinop); 3. Laklak-bağı Köyü (Küre).⁹⁰

l.) İncir ile İlgili Adlar

Selçuklulardan beri incirin bölge sahillerinde yetiştirildiği anlaşılmaktadır. İbn Batuta, Sinop’ta incir yetiştirildiğinden bahsetmektedir. XV. yüzyılda Sinop’a bağlı İncir-pınarı adlı köy (Hane: 8, Şerik: 3), bu meyvenin yöredeki önemini dile getirmektedir.⁹¹

m.) Pelit ile İlgili Adlar

Palamut cinsinden olan pelit, elma, armut gibi yaygın tüketilen bir meyve değildir. Ancak yine de pelit ağacı meyve vermekte ve bunlar da yenebilmektedir. Özellikle ilaç amaçlı kaynatılmak suretiyle istifade edilmektedir. XIV. yüzyılda Müftedat-ı İbn Baytar adlı eserin Türkçe tercümesinde, pelit meyvesinin kadın hastalıklarıyla ilgili olarak kullanıldığından bahsedilmektedir.⁹²

⁸⁸ K. Mahmud 1992³, I, 122, 506, 440, 459; III, 331, 164.

⁸⁹ Pervâne Bey, Hamza Bey’in babasıdır. Tosya’da Selçuklulardan beri tımarı bulunan Mahmud (Bey)’in soyundan gelen bu beyler XV. yüzyılda yaşamıştır. BOA. TD. 100, s.313; BOA. TD. 438, s.734.

⁹⁰ BOA. TD. 438, s.624, 627, 683, 636.

⁹¹ İbn Batuta 1999, 58; BOA. TD. 438, s.681.; İncir-pınarı köyü, bugün Erfelek ilçesine bağlıdır.

⁹² T. Sözlüğü 1996², V, 3185.

1. Pelid-bükü Köyü (Durağan): Hane: 66, Mücerred: 44.

2. Pelid-ovası Köyü (Hoşalay): Hane: 5, Mücerred: 4.

3. Pelid-özü Köyü (Hoşalay): Hane: 7, Mücerred: 4.⁹³

4. Pelid-özü Köyü (Göl): Hane: 6, Mücerred: 1.

5. Pelid-özü Köyü (Araç). Bugün Araç'a bağlı Pelitören köyü bununla ilgili olabilir.

6. Pelid-özü Köyü (Boyovası): Hane: 15, Mücerred: 9.

7. Pelid-seküsu Köyü (Boyovası): Hane: 87, Mücerred: 29, Şerik: 6.⁹⁴

8. Pelid-seküsu Köyü (Küre-Devrekani): Küre madenine hizmet eden köylerden biridir (Hane: 1, Mücerred: 1, Küre madeni çalışanları: 10 hane).⁹⁵

9. Pelidcük Köyü (Araç): Hane: 1, Mücerred: 5.

10. Pelidcük Köyü (Boyovası): Kırnañ ve Kulař (?) köyleri ile birlikte gösterilmiştir (Hane: 20, Mücerred: 8).⁹⁶

11. Çukurca-pelid Köyü (Araç): Hane: 22, Mücerred: 9. Köy meşcidinin vakfi vardı.⁹⁷

12. Kızılca-pelid Köyü (Boyovası): İki ayrı yerde geçen bu köy, birinci kayıтта Pelid-seküsu, ikinci kayıтта ise Oyum-ağaç köyleri ile birlikte gösterilmiştir. Bu sebeple hane nüfusunu tespit etmek güçtür. Köy, bugün Durağan ilçesine bağlıdır.

13. Yoğunca-pelid Köyü (Küre): Hane: 5, Mücerred: 2.⁹⁸

n.) Aluç (Alıç) ile İlgili Adlar

Alıç, yabancı olarak özellikle kırsal alanlarda kendiliğinden yetişen bir yemiştir. Anadolu'da bu isimle anılan Türkmen-Yörük cemaatlerine de rastlanmaktadır. Mesela, Çankırı'da XV. yüzyılda konar-göçer olarak yaşadığı tespit edilen Aluçlu topluluğu ile yine Çankırı merkeze bağlı Aluçlu köyünün

⁹³ BOA. TD. 438, s.677, 678, 646.

⁹⁴ BOA. TD. 438, s.607, 611, 666, 667, 672.

⁹⁵ BOA. TD. 23M, s.178; BOA. TD. 438, s.629.

⁹⁶ BOA. TD. 438, s.611,667.

⁹⁷ İBK. MCO. 75, v.93a; BOA. TD. 438, s.614, 615.

⁹⁸ BOA. TD. 438, s.666,667,638.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

varlığı gösterilebilir. Kastamonu'nun komşu kazaları Viranşehir ve Kurşunlu'da da "aluç" ile ilgili yer adları mevcuttur.⁹⁹

1. **Aluç Köyü (Boyovası):** Hane: 16, Mücerred: 4.¹⁰⁰

2. **Aluçcuk Köyü (Daday):** Hane: 2, Mücerred: 1.¹⁰¹

3. **Aluçcuk Mezrası (Devrekâni).**

4. **Yortan-ı Aluç Köyü (Boyovası):** Hane: 12, Mücerred: 5, Şerik: 2.¹⁰²

5. **Aluçcuk Zemini (Durağan).**

6. **Aluç Yaylağı (Tosya):** Tosya'ya bağlı köyler tasarruf etmekte idi.¹⁰³

7. **Aluç Yaylağı (Boyovası):** Kaşlı Dağı'nda, Saru Şeyh ve Ak-ıviran köylerine aitti.¹⁰⁴

8. **Aluç Yaylağı (Taşköprü):** Afşar köyüne tabi idi.¹⁰⁵

o.) Kiren (Kızılıcık) ile İlgili Adlar

Kastamonu bölgesinde kızılıcık ağacı ve meyvesi umumiyetle "kiren" ismi ile tanımlanmaktadır. Bu isim, yer adlarına da yansımıştır.¹⁰⁶

1. **Kirencik Köyü (Durağan):** Hane: 11, Mücerred: 2. Bugün de Durağan'a bağlıdır.

2. **Kiren-çukuru Köyü (Sinop):** Hane: 24, Mücerred: 4.¹⁰⁷ Bugün de Sinop'a bağlıdır.

3. **Kirenli Yaylağı (Taşköprü):** Kiraz köyünün tasarrufundadır.

4. **Kirenler (Gidenler ?) Köyü (Devrekâni):** Hane: 11, Mücerred: 4.¹⁰⁸

⁹⁹ İBK. MCO. 117/3, v.10,20.; BOA. TD. 438, s.707,708,724.; Türkyay 1979, 22,49,201.

¹⁰⁰ BOA. TD. 23M, s.593.; BOA. TD. 438, s.668.

¹⁰¹ İBK. MCO. 63, v.33a,49b.; BOA. TD. 438, s.662.

¹⁰² BOA. TD. 23M, s.209.; BOA. TD. 438, s.670.

¹⁰³ İBK. MCO. 63, v.107a.; BOA. TD. 100, s.355.

¹⁰⁴ İBK. MCO. 75, v.76a.; BOA. TD. 23M, s.588,617.

¹⁰⁵ BOA. TD. 23M, s.675-676.

¹⁰⁶ Safranbolu, Bartın gibi Kastamonu'ya yakın yerlerde kızılıcık meyvesine "kiren" denilmektedir. Günümüzde Bartın'ın Özbashi köyü Kirenler mahallesi, Tosya'nın Kiren köyü ve Kastamonu'nun Kirenli köyü bu ismin yöredeki son dönem hatıralarıdır.

¹⁰⁷ BOA. TD. 438, s.676,682,685,687,690. Gerze ilçesinde de bugün aynı isimde bir köy vardır.

¹⁰⁸ BOA. TD. 23M, s.707.; BOA. TD. 438, s.621.

p.) Zeytin ile İlgili Adlar

Kastamonu sahil beldelerinde Selçuklu ve Beylikler devri ile Osmanlı zamanında zeytinciliğin yapıldığına dair kayıtlar mevcuttur. XV. yüzyılda Sahil-Ginolu'ya tâbi Manastr köyünde İki-harabe adlı yerde zeytin bahçesi vardı ve bunları birkaç kişi müşterek olarak tasarruf etmekte idi. Kiraküs köyünde zeytin ağaçlarının senelik öşrü 120 akçe idi. Küre'nin İbras köyünde de zeytin yetiştirilmekte idi ve bunlar Kastamonu'daki Tay Sultan Zaviyesi'ne vakıftı. Sinop'un İstefan köyünde de zeytin ağaçları bulunmakta idi. Sinop Bozdepe'de "Zeytin-çukuru" adlı bir zeytin bahçesi vakıf kayıtlarında geçmektedir.¹⁰⁹

1. **Zeytönlü Köyü (Sinop):** Hane-i Şerik: 11. Aynı dönemde Kastamonu'ya komşu Kargı ilçesinde de Zeytün-özü adlı bir köy mevcuttu (Hane: 12, Mücerred: 4).¹¹⁰

r.) Yemiş ile İlgili Adlar

"Yemiş" kelimesinin meyve karşılığı kullanıldığını biliyoruz. Bu şekilde doğrudan bu isimle anılan sadece bir yer adı tespit edilmiştir.

1. **Yemişlü Köyü (Boyovası):** Hane: 8, Mücerred: 1. XVI. yüzyılda Boyabat'ta ve Karahisar-ı Şarkî'de Yemişlü adı ile Yörük toplulukları da tespit edilmiştir.¹¹¹

Sonuç

Kastamonu merkezi başta olmak üzere Taşköprü, Boyabat, Durağan, Sinop, Sahil-Ginolu, Ayandon, Küre, Devrekâni, Hoşalay, Daday, Göl, Araç, Tosya gibi kaza ve kasabalarda Selçuklu ve Beylikler devrinde kurulmuş iskân birimlerine Türkler tarafından verilmiş bulunan "elma, armut, erik, kiraz, koz, ayva, badem, aluç, ahlat, incir, zeytin, kestane" vb. yemiş isimleri bir araya getirilip değerlendirildiğinde, Kastamonu vilâyeti dahilinde Türk yer adı verme usulüne uygun bir anlayışla hareket edildiği sonucuna ulaşılmıştır. O devirde bütün Türklük âleminde ve bilhassa Anadolu'da verilen yer adlarının tipik örnekleri bu bölgede de karşımıza çıkmıştır ve bu adların hepsi de Türkçe olup Türkler tarafından verilmiştir.

¹⁰⁹ İBK. MCO. 75, v.44a,49a,68b.; BOA. TD. 23M, s.253,281,323,417.

¹¹⁰ İBK. MCO. 117/3, v.29b.; BOA. TD. 438, s.692,736.

¹¹¹ BOA. TD. 438, s.670.; Yakupoğlu 2007, 218-219.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

Meyve ile ilgili adların inceleme sahamızdaki yer adlarına yansıma sıklığı yukarıdan aşağıya doğru sıralandığında aşağıdaki durum ortaya çıkmıştır: koz (21), armut (13), pelit (13), elma (10), erik (10), aluç (8), ayva (6), ahlat (5), kiren (4), kiraz (3), bağcılık (3), kestane (2), badem (2), incir (1), zeytin (1), çördük (1), yemiş (1). Buna göre bölgede iskân olunmuş Türklerin en fazla rağbet ettiği veya dikkatini çektiği yemişler ceviz, elma, armut, erik, pelit, aluç olmuştur. Gerçekten de eskiden ve bugün de bölgede en fazla bu meyveler yetişmektedir veya sosyo-ekonomik hayat içinde bunlar önemsenmektedir.

Yine meyve ile ilgili yer adlarının Kastamonu ve kazalarına dağılımı incelendiğinde, hemen hemen her kazada birbirine yakın bir yoğunlukta bu adlara tesadüf edildiği ortaya çıkmaktadır. Özellikle Devrekâni, Küre, Taşkoprü, Boyabat, Sinop, Araç ve Daday kazaları bu konuda gerçekten göz doldurmaktadır.

Genel manada Türk kültürünü temsil eden bütün yer adları ile birlikte meyve ile ilgili adların da tarihten kalan güzel bir hatıra olarak yaşatılması, Türk kültür devamlılığı açısından vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bu adlar, Türk kültür tarihi açısından pek anlamlı işaretler vermekte; Türklerin, Anadolu'daki tarihi seyirleri içerisinde hangi meyvelerle haşır neşir olduklarını ve bilhassa meyveciliğe verdikleri önemi anlatmaktadır. Diğer taraftan, Türklerin yer adı verirken neleri göz önünde bulundurduklarını ve rast gele isim vermekten ziyade, bu adları bir anlama dayanarak, bir duyguyu, bir düşünceyi hatta bir rengi ifade etmesine dikkat ederek verdiklerini de gösterebilmektedir. Her şeyden önemlisi bu yer adları, Türklerin ad verirken, bunların kendi kültürleri ile ilgili olması gereğinin bilincinde olduklarını ve bunları kendi dilleri ve anlama biçimleri olan Türk dili ile ifade ettiklerini de ortaya koymaktadır.

Bölgede Türklerin verdiği meyve ile ilgili yer adları bünyesinde kullanılmış bulunan “bel, beleñ, bük, çukur, dere, ova, öz, pıñar, sekü, tepe, viran, yaka, yayla” gibi coğrafi tanımlamalar; “boz, bozca, kızıl, kızılca, kara” gibi renk tanımlamaları bu duygu, düşünce ve ifadeleri dile getirmektedir.

Bu çalışma neticesinde, Kastamonu havalisindeki “Aluçlu, Erüklü, Elmalu, Bahaeddin-erüğü Çavuş-erüğü, Çiğil-erüğü, Güz-erüğü, Kızılca-elma” gibi yer adlarının, bölgede iskân olunmuş Türk topluluklarının veya topluluk liderlerinin adları olabileceğinin de tespiti ile yöredeki Türk iskânının farklı boyutları dile getirilmiştir.

Asırlar öncesinin Kastamonu'sunda hangi meyvelerin ön planda olduğu, bunların o dönem sosyo-ekonomik yapısı içinde ne kadar yer bulabildiği konuları da, bu meyve adlarının tespiti ile bir ölçüde aydınlığa kavuşmaktadır.

Bu gün “elma”, “armut”, “ryani eriği”, “kestane” “ceviz”, “kiraz/ vişne” ve hatta “ahlat” ile “aluç”un Kastamonu için ekonomik bir hamlenin ayaklarından biri olabileceği bu araştırma ile bir kez daha vurgulanmış olmaktadır. Çünkü geçmişte bu meyveler Kastamonu’da iz bırakmıştır. Daha birkaç yıla kadar Kastamonu, elma ve ryani eriği yetiştiriciliğinin mühim merkezlerinden biri idi. Hakeza bölgedeki pek çok köy ve çevresi, ceviz, kiraz ve armut ağaçları ile kaplı bulunmakta idi. Tosya’da bağcılık denildiğinde akan sular durmakta idi. Ancak bölgede XX. yüzyıl boyunca köyler boşalmış, işsiz ve fakirleşmiş Kastamonu köylüsü harçlık yapmak için kendisine ait, satışı yasak olmayan meyve ağaçlarını odun pazarlarında satmak zorunda kalmıştır. Islah alışmaları yapılmadığı için de meyve ağaçlarının verimi aşırı bir Şekilde dşmştir.

Günümüzde, Anadolu’da yeni teşekkül eden yerleşim birimlerine verilen bazı adların uydurma ve yakışsızsız olduğu, bunların Türk kültürünün derinliğine inebilmeyi veya tarihî bir hadiseyi gözümüzde canlandırabilmeyi sağlayacak hiçbir yönünün olmadığı görülmektedir. Bu adlar, Türk kültürünü temsil etmektен uzak kalmaktadırlar. Bozkırın ortasında kurulan bir kasaba veya mahalleye “Yeşilyurt” adı verilebilmekte veya ne anlama geldiğini bile bilmeyecek duruma düşmek suretiyle Türk tarih ve kültüründen uzaklaşmış bazı çevreler, “reğir” Oğuz boy adını “Duruca”; “Koyun-ukuru” adını “Çiğdemli”; “Salur” adını “Kirazlık” olarak değiştirebilmektedir.¹¹² Konulan yeni isimler Türkçe olsa bile, tarihin çöplüğüne atılan “reğir”, “Koyun-ukuru”, “Salur” adlarının kaldırılması ile birlikte Türk kültürünün yapı taşlarından birinin daha mezara gömüldüğünün farkında olunmamaktadır.

Unutulmamalıdır ki, bir milletin coğrafya üzerindeki izleri korunmak isteniyorsa, ilk önce o millete ait yer adları koruma altına alınmalıdır.

¹¹² Taşköprü’ye bağlı reğir köy adı, 1940’lı yıllarda Duruca olarak değiştirilmiştir. Koyun-ukuru da aynı ilçeye bağlı olup, adı 2003 yılında değiştirilmiştir. Sinop’un Erfelek ilçesinin Yukarısalır köy adı da Kirazlık Şeklinde değiştirilmiştir. C.Y.

KAYNAKÇA

a. Arşiv Belgeleri

- BOA. TD. 23M. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri Nr. 23M.
- BOA. TD. 100 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri Nr. 100.
- İBK. MCO. 117/3. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı-Çankırı İcmal Defteri- Nr. 117/3.
- İBK. MCO. 75. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı-Kastamonu Evkaf Defteri- Nr. 75.
- İBK. MCO. 63. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı-Kastamonu Müselleman Defteri- Nr. 63.
- BOA. TD. 438 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri Nr. 438. (Neşr: 438 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri 937/1530 I-II, Ankara: BDAGM Yayınları.
- BOA. TD. 166 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri Nr. 166. (Neşr. 166 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri 937/1530, Ankara: BDAGM Yayınları.
- BOA. TD. 387 Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tapu Tahrir Defteri Nr. 387. (Neşr. 387 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri 937/1530 I-II, Ankara: BDAGM Yayınları.

b. Tarihî Kaynaklar

- Aksarayî 2000 Kerimüddin Mahmud Aksarayî, *Müsameretü'l-Ahbâr ve Müsayeretü'l-Ahyâr*, Çev. M. Öztürk, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.
- Ebû'l-Ferec 1999 Ebû'l-Ferec, *Tarih II*, Çev. Ö. Rıza Doğrul, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- El-Ömerî 1991 El-Ömerî, *Mesâlikü'l-Ebsar*, Çev. Y. Yücel: "Mesâlikü'l-Ebsar'a Göre Anadolu Beylikleri", *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar I*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Cevdet Yakupoğlu

- İbn Batuta 1999 *İbn Batûta Seyahatnâmesi'nden Seçmeler*, Haz. İ. Parmaksızoğlu, Ankara: Kùltür Bakanlığı Yayını.
- İbn Bibi 1996 İbn Bibi, *El-Evamiru'l-Alâiyye Fi'l-Umûri'l-Alâiyye I-II*, Çev. M. ÖZTÜRK, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- K.V.S. 1896 *Kastamonu Vilâyet Sâlnâmesi*, Kastamonu: Vilâyet Matbaası
- K. Mahimud 1992³ Kaşgarlı Mahmud, *Divan-ı Lugati't-Türk I-IV*, (3. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.
- Niketas 1995 Niketas Khoniates, *Historia*, Çev. F. Işıltan, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Türkay 1979 Cevdet Türkay, *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İstanbul: Tercüman Yayınları.

c. Araştırma ve İncelemeler

- Aksan 1973-1974 Doğan Aksan, "Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Araştırmalar", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 185-193.
- Aksan 1998 Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dil Bilim, I-III*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.
- Başkan 1970 Özcan Başkan "Türkiye. Köy Adları Üzerine Bir Deneme", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 237-248.
- Cahen 1979 Claude Cahen, *Osmanlıdan Önce Anadolu'da Türkler*, Çev. Yıldız MORAN, İstanbul.
- Devellioğlu 1993¹¹ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, (11. Baskı), Ankara: Aydın Kitabevi.
- Eren 1965 Hasan Eren, "Yer Adlarımızın Dili", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 155-165.
- Gülensoy 1995 Tuncer Gülensoy, *Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kastamonu Yer Adları: Meyve ile İlgili Olanlar

- Kafesoğlu 2003²³ İbrahim Kafesoğlu, Türk Millî Kültürü, (23. Baskı), İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Korkmaz 1994² Zeynep Korkmaz, *Bartın ve Yöresi Ağzları*, (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kortantamer 2006 Samira Kortantamer, “Memlûk Toplum Hayatında Meyve”, *Meyve Kitabı*, Nşr. E. G. Naskali – D. Herkmén, İstanbul, 483-490.
- Köylerimiz 1928 *Köylerimiz*, Ankara: İç İşleri Bakanlığı Yayını.
- Köymen 1992 M. Altay Köymen, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi-Alp Arslan ve Zamanı III*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Sakin 2006 Orhan Sakin, *Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Sümer 1999⁵ Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatları-Destanları*, (5. Baskı), İstanbul: TDAV Yayınları.
- T. Sözlüğü 1996² “*Tarama Sözlüğü (XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanımlarıyla) I-VI*, (2. Baskı), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Turan 1989 Refik Turan, “Selçuklular Döneminde Kastamonu” *Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu, Tebliğler*, Ankara.
- Turan 1993 Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- TYASB 1984 *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
- TMYK 1946 *Türkiye’de Meskûn Yerler Kılavuzu*, Ankara: İçişleri Bakanlığı Yayını.
- Yakupoğlu 1999 Cevdet Yakupoğlu, *İsfendiyar Bey ve Zamanı*, Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Cevdet Yakupoğlu

- Yakupoğlu 2001 C. Yakupoğlu, “Kuzeybatı Anadolu’ya Türk Muhacereti ve Bölgede Bazı Türk Boy Adları”, *Kastamonu Eğitim*, 9/2, 549-562.
- Yakupoğlu 2005 C. Yakupoğlu, “Kastamonu’nun Taşköprü Kazasında Türk Boyları ve Bunlarla İlgili Yer Adları”, *İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (Eylül 2003), Kastamonu: G.Ü. İletişim Fakültesi Yayını, 1-14.
- Yakupoğlu 2007 C. Yakupoğlu, *Kuzeybatı Anadolu’nun Sosyo-Ekonomik Tarihi-XIII-XV. Yüzyıllar*- Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yediyıldız 1984 Bahaeddin Yediyıldız, “Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri”, *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, 25-41.

Cevdet Yakupoğlu